

A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐS TERMÉKEK A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

PANYOR ÁGOTA

Kulcsszavak: földrajzi árujelző, multifunkcionalitás, megkülönböztetett minőség, hozzáadott érték.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A földrajzi árujelzőknek az 510/2006/EK rendelet szerint két típusa van, az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés. A földrajzi árujelzők fontosak a vidékfejlesztésben, a helyi hagyományos módszerek megőrzése révén a kevésbé kiemelt területek népességmegtartó erejének megőrzésében. Ugyanakkor segítik a fogyasztók termékválasztását azáltal, hogy a termék eredetéről világos, tömör tájékoztatást nyújtanak. A termékek így Európa-szerte ismertséget szerezhhetnek, és az előállítók bevétele a minőségfejlesztő erőfeszítések viszonzásaként növekszik. Magyarországnak eddig 11 élelmiszer és mezőgazdasági termék földrajzi árujelzőjének közösségi szintű oltalom iránti kérelme van folyamatban. Fontos ennek bővítése, például a Hagyományok-Ízek-Régiók gyűjteményben szereplő termékek jó eséllyel pályázhatnak a közösségi oltalomra. Ennek azonban elengedhetlen feltétele a termelői csoportosulások ösztönzése és támogatása.

A vidék fejlesztése nem más, mint tudatos cselekvés a vidék fennmaradásáért, haladásáért, az emberi és természeti életfeltételek folyamatos javításával. A vidékfejlesztés hárompólusú multifunkcionális rendszerként írható le, ezek: a vidékfejlesztés gazdasági, ökológiai és társadalmi funkciója.

A vidék számára fontos megtalálni azokat a piaci lehetőségeket, kitörési pontokat, amelyek növelhetik a versenyképességüket és hozzájárulnak életfeltételeik javításához. Ilyen kitörési pont a megkülönböztetett minőséggel rendelkező földrajzi árujelzős termékekben rejlő piacbővítési lehetőség. Ismert tény, hogy a fogyasztók jellegzetes, kisebb csoportjai (nichek) egyre tudatosabban keresik a magasabb hozzáadott értékkel rendelkező, biztonságos, illetve a minőség garanciájával ellátott, megkülönböztetett jelölésű

élelmiszereket. Ilyen minőségi megkülönböztetés a földrajzi árujelzős termék, melynek két típusa van, az oltalom alatt álló eredetmegjelölésű és az oltalom alatt álló földrajzi jelzésű termékek.

A *védett eredetmegjelölésű termékek* (Protection of Designation of Origin) esetében az előállításnak, a feldolgozásnak egészen a késztermékig annak a meghatározott földrajzi területen kell történnie, melynek nevét a termék képviseli. A PDO termék minősége és jellemzői alapvetően vagy kizárólag az adott földrajzi környezetnek vagy származási helynek tulajdonítható a termék minősége és a földrajzi környezete közvetlen és elválaszthatatlan kapcsolata alapján.

A *védett földrajzi jelzésű termékek*nél (Protection of Geographic Indication) az előállítás vagy feldolgozás legalább egy fázisának a meghatározott területen kell

lezajlania. Ezen kívül erős és kauzális kapcsolat szükséges a termék és az adott régió között. Ez a kapcsolat a termék belső lényegéből fakadó hírnevének tulajdonítható.

A jelenlegi új – a 2081/92 EKG rendeletet kiváltó – szabályozás, az 510/2006/EK rendelet a mezőgazdasági termékek és

élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról, nagyobb felelősséget ró a tagállamokra, egységesíti az elveket minden tagállamra vonatkozóan, továbbá megteremti a lehetőséget a harmadik országokban tevékenykedő csoportok számára is.

1. táblázat

Oltalom alatt álló eredetmegjelölésű és földrajzi jelzésű termékek az EU 15-ben

Termék	EU tagállam													
	I	F	P	E	GR	D	GB	A	NL	B	L	DK	IRL	S
Sajt	31	43	12	19	20	4	11	6	4	1		2	1	1
Gyümölcs, zöldség és gabona	45	24	19	28	22	2	1	3	2			1		
Friss hús és belsőségek	2	50	25	13		3	7				1			
Olaj- és zsírfélék	37	7	5	16	25	1		1		1	1			
Húsalapú termék	28	4	21	10		8		2		2	1		1	
Egyéb italok		5				31	3							
Egyéb állati eredetű termék	2	6	10	2	1		1				1			
Étkezési olajbogyó	2	3	1		10									
Sör						12	3							
Kenyér, tészta, sütőipari és cukrászati termékek	3	2		6	1	4								1
Nem élelmiszer és egyéb termék	5	2		3	4									
Friss hal, kagyló és a tenger gyümölcsei		2			1	2	3						1	
Összesen	155	148	93	97	84	67	29	12	6	4	4	3	3	2

Forrás: www.europa.eu.int/comm/agriculture/qual/en/index_en.htm (2006. októberi állapot)

Az Európai Unióban jelenleg az oltalom alatt álló termékek köre 708 termék terjed ki. Az 1. táblázatból kitűnik, hogy a legtöbb termék Olaszországban (155) és Franciaországban (148) található, mindkét országban a sajtfélék, valamint a gyümölcs-, zöldség- és gabonafélék a legjellemzőbb termékek.

Hazánk eddig 11 – jelenleg átmeneti nemzeti szintű oltalmat élvező – élelmiszer és mezőgazdasági termék földrajzi árujelzőjének közösségi szintű oltalom iránti kérelmét nyújtotta be hivatalosan az Európai Bizottsághoz: Gyulai kolbász, Csabai kolbász, Szegedi téliszalá-

mi, Budapesti téliszalámi, Hajdúsági torma, Gönci kajszibarack, Makói vöröshagyma, Szegedi fűszerpaprika-örlemény, Kalocsai fűszerpaprika-örlemény, Szőregi rózsátó, Alföldi kamillavirág.

Az eredetvédett és földrajzi árujelzős élelmiszerek előállítására nagyobb hozzáadott értéket eredményez. A földrajzi nevek védelme fontos eszközt jelent a vidékfejlesztéshez és a vidék fenntarthatóságának biztosításához, mivel lehetővé teszi a mezőgazdasági termelés diverzifikálását, a hátrányos helyzetű régiók termékeinek népszerűsítését, a termelők jövedelmének növelését, továbbá a fo-

gyasztók elvárásainak figyelembe vételét, akik a mennyiséggel szemben előnyben részesítik a minőséget. Az eredetvédelmi rendszer révén a hozzáadott érték a régióban marad, növeli a helyi fogyasztást is (helyi bemutatók, gasztro-nómiai fesztiválok, turisztikai rendezvények), munkalehetőséget teremt, lehetőséget nyújt a helyi vállalkozások beindításához, mindezzel megakadályozva a vidéki térségek elnéptelenedését.

A hazánk által benyújtott 11 élelmiszer és mezőgazdasági termék hamarosan jogosulttá válik a közösségi oltalom használatára, de fontos a kör bővítése.

Ehhez jó alapot biztosít a „Hagyományok-Ízek-Régiók” gyűjteményben szereplő 300 termék, melyek eséllyel pályázhatnak a közösségi oltalomra. Ennek azonban elengedhetetlen feltétele a termelői csoportosulások létrejötte. Hiszen az Európai Unióban csak olyan termék nyerhet védelmet, amelynek háttérében termelői csoportosulás áll, így a kérelem benyújtója és a termék leírás elkészítője az adott terméket előállító csoportosulás. Mindezek függvényében fontos kiemelten kezelni és támogatni a termelői csoportosulások, valamint marketingszövetkezetek létrejöttének ösztönzését.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- (1) Elias N. (1978): The Civilising Process. Vol.I. The History of Manners. Vol II. State Formation and Civilisation, Brail Blachwell, Oxford – (2) Pacciani A. – Belletti G. – Marescotti A. – Scaramuzzi S. (2001): The Role of Typical Products in Fostering Rural Development and the Effects of Regulation (EEC) 2081/92, Policy Experiences with Rural Development in a Diversified Europe, 73rd Seminar of the European Association of Agricultural Economists Ancona, 28-20 June 2001., 17 pp. – (3) Panyor Á. – Marosi T. (2006): Az élelmiszerek eredetvédelmének összefüggése a versenyképességgel. Élelmiszeri Ipar, 60, (3), 93-95. pp. – (4) Panyor Á. – Balogh S. (2006): A különleges élelmiszerek és a niche marketing. Élelmiszeri Ipar, 60, (10-11), 250-253. pp. – (5) Piskóti I. – Dankó L. – Schupler H. (2002): Régió-és település-marketing. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest – (6) Szabó E. (2006): Az eredet- és minőségjelzők alkalmazásának lehetőségei és feltételei a marketingkommunikációban. Doktori értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem – (7) Totth G. (2005): A vidékfejlesztés és a marketing. A régió-imázs alakítása és menedzselése. Erdei Ferenc III. Tudományos Konferencia, Kecskemét, 27-33. pp.